

הישיבה השלוש מאות עשרים ואחת (שכא)

ביום ד' בסיוון התשע"א (6 ביוני 2011) בשעה 13:30, בבית האקדמיה בירושלים.

הנוכחים: החברים ארי אבנר, עוזי אורנן, יהושע בלאו, משה בראשדן (יו"ר), יוחנן ברויאר, אהרן דותן, אבי הורביץ, גיל הראבן, אברהם טל, יוסף יהלום, חיים כהן, מרדכי מישור, שלמה נאה, יוסף עופר, אמציה פורת, שמואל פסברג, אורה שורצולד;
החברים היועצים יואל אליצור, אלישע קימרון, עפרה תירוש-בקר; המנהלת הכללית טלי בן-יהודה; המזכירה המדעית רונית גדיש; ועצת הלשון ברשות השידור רות אלמגור-רמון; עובדי המזכירות המדעית ברק דן, מלכה זמלי, דורון יעקב, תמר כץ.

- סדר היום:**
- א. הרצאת יואל אליצור "שמותיה של ירושלים במקרא"
  - ב. הודעות
  - ג. אישור הודעת ועדת הדקדוק
  - ד. מונחי איכות הסביבה
  - ה. מילים בשימוש כללי

א. הרצאת יואל אליצור "שמותיה של ירושלים במקרא"

מ' בראשדן: את הישיבה הזאת, הסמוכה ליום ירושלים, אני מתכבד לפתוח בהרצאת חברנו יואל אליצור על שמותיה של ירושלים במקרא. והערת העורך: הדברים ראו אור כפרק בספרו של יואל אליצור "מקום בפרשה: גיאוגרפיה ומשמעות במקרא" (עמ' 261–272) בהוצאת ידיעות אחרונות, 2014].

ב. הודעות

מ' בראשדן: לפני חודשים אחדים ביקש ממני האד' אברהם טל לסיים את תפקידו כעורך המילון ההיסטורי – לאחר תקופה של כעשרים שנה. אני מודה לו על פעלו הרב למען המילון ומודיע לכם שבועוד שלושה שבועות – בהגיעו לגבורות – תיערך לכבודו מסיבה עם חברי האקדמיה ועם עובדיה.
בינתיים דנה המנהלה בהצעתו וסוכם על מערכת חדשה למילון ההיסטורי: עורך המילון יהיה חיים כהן, שמואל סטיב פסברג יהיה עורך המשנה, וגבריאל בירנבאום

יהיה חבר מערכת המילון. העורך החדש היה בתחילה חבר המערכת ולימים התמנה לעורך המשנה. הוא מכיר היטב את המפעל ואת דרכו.

מערכת המילון תיעזר בשירותיה הטובים של מרכזת מפעל המילון ההיסטורי הגב' דורית לרר, שמיום שנכנסה לתפקידה לא רק שאנו יודעים יותר מה נעשה במילון אלא גם נעשה יותר במילון.

ולעניין אחר: לאחר מאבק ארוך ומורט עצבים גדל בסיס התקציב של האקדמיה והוא עומד כעת על תשעה מיליוני שקלים. גם אצל השרה וגם אצל המנכ"לית מצאנו אוזניים קשובות, ובכוונתנו לבקש בשנים הבאות אף יותר. בדרך זו אני מקווה שנצליח לשמור על ההישג החשוב שכבר השגנו – תשעה מיליון.

אנחנו זוכים להכרת מוסדות המדינה גם משום שפתחנו את האקדמיה לציבור הרחב. השנה קיימנו כמה וכמה אירועים לקהל הרחב; שלושה מהם היו בסדרת ערכי עיון בשם "צוהר למילון ההיסטורי". במסגרת ערכים אלה נשאו חוקרים, ובהם עובדי מפעל המילון ההיסטורי, הרצאות על החטיבות הספרותיות הכלולות במפעל הגדול הזה. הערב הראשון יוחד לפירושו של רש"י למקרא, השני – לספרות הקראית; השלישי התקיים באוניברסיטת חיפה ועסק במגילות קומראן. גם חברנו אלישע קימרון נשא בו דברים, ואני קורא לכל חברי האקדמיה ליטול חלק באירועים כאלה ואחרים. זה חלק משיג ושיח עם ציבור חשוב של אוהבי העברית ודורשי טובתה, והדיו מגיעים בסופו של דבר גם אל משרדי החינוך והתרבות. תוכלו לראות בזה מעין השתתפות בישיבת מליאה או ועדה.

ג. אישור הודעת ועדת הדקדוק

הודעת ועדת הדקדוק

1. גרוניות בשווא נח

בכללי הגרוניים בפועל, בכלל יב(2) הדן בהמרת שוואים נחים בחטפים בעיצורים גרוניים, יתווספו כמה דוגמאות להבהרה (הדוגמאות המודגשות):

בעיצורים הגרוניים השווא הנח נשמר או מומר בחטף, כגון **יְהִיָּה**, **לְחַיִּיתָ**, **מִהַבִּיל** **(בשווא נח)**; **יַעֲבֹר**, **תִּאָרֵךְ** **(בחטף)**; **וּכֵן טֹאטָא** או **טֹאטָא**, **נַעֲצַב** או **נַעֲצַב**, **נַהֲדָר** או **נַהֲדָר**, **לְחַפֵּף** או **לְחַפֵּף**.

כן תתווסף ההערה הזאת:

הוא הדין בשמות העצם, כגון **מַעֲבָדָה**, **שְׁעָבוּד**, **מַחְזוֹר** **(בשווא נח)**; **אֶהְבֶּה**, **תִּאָרֵךְ** **(בחטף)**; **מַחְרָזָת** או **מַחְרָזָת**, **מַחְבּוֹאִים** או **מַחְבּוֹאִים**, **מַעְגָּל** או **מַעְגָּל**, **דַּעְתִּי** או **דַּעְתִּי**.

2. נטיית אָנְקָה (=שם השרץ, וכן [לעתים] גְּמֵלָה)

נטיית השם אנקה במשמעות בעל החיים היא בפתח, אֲנִקְתָּ על דרך הכלל (כללי הקמץ ט, סעיף 2).

רקע

המילה אָנְקָה במשמעות זעקה נטייתה אָנְקַת־ (על פי המקרא). הנטייה של בעל החיים בפתח מובאת גם במילון אבן שושן. ב"החלטות האקדמיה בדקדוק" תורחב ההערה הקיימת על אנקה כך: גם במשמעות 'שרץ טמא'; ובמשמעות זו הנטייה בפתח (על פי הערה א בסעיף זה).

3. צורת הסמיכות של זָקַף
צורת הסמיכות של זָקַף היא זָקַף־.

רקע

המונח נצרך למילון מונחי כלי שיט קטנים. במאגר המונחים באה צורת הנסמך זָקַף־ (פעמיים במילון נגרות תשל"א). לפי הכלל המרכזי של משקל פִּעַל (1.4, ו. 1) הנטייה צריכה להיות זָקַף־, בצירי מתקיים.

4. יחיד ורבים בראשי תיבות הגויים
להלן הצעת עדכון לכלל העוסק במין הדקדוקי של ראשי תיבות (ההוספות והשינויים מודגשים):

מין ומספר בראשי תיבות הגויים

אין האקדמיה מתערבת בקביעת המין והמספר של צירוף כשהוא בא בראשי תיבות המבוטאים כמילה.
(לפי זה **אפשר לומר** 'מצ"ח חוקר' או 'מצ"ח חוקרת', 'ד"ש חס' או 'ד"ש חמה', 'התק"ם החליט' או 'התק"ם החליטה', 'נדל"ן מסחרי' או 'נדל"ן מסחריים').

מ' בר-אשר: איש לא ערער על סעיפי ההודעה שנשלחה לחברים מבעוד מועד, והיא המתאשרת בזאת.

אושרה בלי דיון הודעת ועדת הדקדוק.

ד. מונחי איכות הסביבה**הודעת ועדת המינוח המרכזית****ההקדמה לרשימת המונחים (מתוך ההודעה למליאה)**

לפניכם רשימת מונחים באיכות הסביבה ששקדה עליה הוועדה למונחי איכות הסביבה של האקדמיה ללשון העברית בשיתוף מכון התקנים הישראלי. הוועדה הוקמה באביב תשנ"ח (1998), ופעלה ביחידת העריכה וההוצאה לאור במכון התקנים. מצע עיקרי לעבודת הוועדה שימשו פרקים מתוך "מונחי הנדסה סביבתית" – טיוטה שהכינה הלשכה למינוח טכנולוגי בטכניון. הפרקים שנידונו הם אקולוגיה, פסולת מוצקה, אטמוספירה ואקלים, כולל איכות אוויר.

נוסף על כך דנה הוועדה במונחים בנושאים האלה: אקולוגיה, אקולוגיה חקלאית, איכות מים, אנרגיה, מדיניות סביבתית, מעבדה וחומרים, קרינה, רעש, כבאות והצלה, וכן במונחים שונים באיכות הסביבה.

חברי הוועדה בהרכב הקבע:

נצן איל (יו"ר), ארנה ברגרזון, מיכאל זיס, מלכה זמלי, בלהה נחמן, ראובן (רובי) גלעד; חסיה גדיאל ואירית גיל-עד (מרכזות).

כל חברי הוועדה לאורך השנים:

יושבי ראש הוועדה: ד"ר עזרא נוריאל ז"ל (נפטר בשנת תשס"ו); ד"ר נצן איל (משנת תשס"ז);

מן האקדמיה ללשון העברית: פרופ' שרגא אירמאי ז"ל (חבר-כתב), מלכה זמלי, פרופ' משה פלורנטין (תשס"א, תשס"ג-תשס"ד), פרופ' אורה שורצולד (תשס"ה-תשס"ז), פרופ' אורי שמעוני (חבר-כתב);

מקרב אנשי המקצוע: תמר בן-ישעיה-שנקל (עד תשס"ה), פרופ' הודי בניהו (עד תשס"א), ד"ר ארנה ברגרזון, ראובן (רובי) גלעד, פרופ' מיכאל זיס, בלהה נחמן, בני פירסט, דורון פלדמן (עד תשס"ג), פרופ' ארזה צ'רצ'מן (עד תשס"ג), ד"ר ז'אן קוד, ד"ר דב קרן ז"ל (תשנ"ח), דוד שוגרמן, פרופ' יעקב תדמור ז"ל (תשס"ד-תשס"ו), ד"ר אילה תמרי (עד תשס"א);

מן הלשכה למינוח טכנולוגי בחיפה: אנה ליובומירסקי ורון אירמאי (עד תש"ס); רכזות הוועדה מטעם מכון התקנים הישראלי: אורה ראובן (תשנ"ח), חסיה גדיאל, אירית גיל-עד (מתשס"ה).

יועצים לוועדה בנושאים שונים: פרופ' פינחס אלפרט, ד"ר סטיליאן גלברג, אביבה טרכטמן, חנה סטריק, אילן סתר, ד"ר שלמה קפואה (תשס"א-תשס"ב).

רשימת המונחים נדונה בוועדת המינוח המרכזית בשתי ישיבות: כ"ט בניסן תשע"א (3 במאי 2011) וי"ג באייר תשע"א, 17 במאי 2011, והיא מובאת בזה לאישור המליאה.

מונחים לדין

קומפוסט, קומפוסטר, קומפוסטציה

הצעת ועדת המינוח המרכזית:

קומפוסט - דְשֵׁנֶת/דְשֵׁן; קומפוסטר - מְדִשֵׁן/מְדִשֵׁנָה; קומפוסטציה - הַדְשֵׁנָה
רקע

המילה קומפוסט מקורה במילה הלטינית *compositum*, ומשמעה היסודי הוא הרכבה, חיבור, ערבוב.

קומפוסט הוא דשן אורגני שנוצר בעיקר מחומר צמחי שהתפרק על ידי חרקים וחיידקים בנוכחות אוויר (פירוק אירובי) ואפשר להחזירו לקרקע ולטייב אותה. קומפוסטר הוא המכל שבתוכו נאסף החומר האורגני ובו מתרחש תהליך הפירוק. קומפוסטציה היא תהליך הפירוק המתרחש בתוך הקומפוסטר.

ההצעות שעלו בוועדה המקצועית נגזרו משני שורשים: רק"ב ודש"ן. הן פורסמו לביקורת הציבור באתר האקדמיה, וזכו לתגובות רבות. רוב גדול של המגיבים העדיף את השורש דש"ן בשל גון המשמעות החיובי שלו (לעומת רק"ב). מן הציבור הגיעה גם ההצעה דָּמָן, ונגזרה – מִדָּמָן וּהַדָּמָנָה.

חברי ועדת המינוח המרכזית העדיפו ברובם את הגזירה מן השורש דש"ן, אך גם ההצעה דומן קיבלה תמיכה מסוימת. עם זאת רוב חברי ועדת המינוח המרכזית קיבלו את ההמלצה של הוועדה המקצועית ושל המגיבים מן הציבור לבחור במילים מן השורש דש"ן, וכפי שנימק זאת יו"ר ועדת המינוח המרכזית שלמה נאה: "כי הן מביעות את התכלית החיובית והמוצלחת של הפעולה הכרוכה בריקבון ואבדן. התכלית החיובית הזאת נותנת את הטעם וגם את המרץ האידאולוגי לכל הפעולה בעיני עושיה, שהם בדרך כלל משוגעים לדבר – רק בגלל המשמעויות החיוביות".

להלן הצעות הוועדה המקצועית והצעות נוספות מן השורשים הנ"ל וכן הצעות המילה דומן ומן זבל.

השורש	המציעים	קומפוסט	קומפוסטר	קומפוסטציה	הפועל
דש"ן	הוועדה	דְּשָׁנָה/דִּשְׁוֹן	מִדְּשָׁן/מִדְּשָׁנָה	הַדְּשֵׁנָה	הַדְּשִׁין
הציבור	דְּשָׁנָה/דִּשְׁוֹנָה דִּשְׁוֹן צְמָחִי דִּשְׁוֹנִית	דְּשָׁנִיָּה/דִּשְׁוֹנִיָּה דְּשָׁנָר/דִּשְׁוֹנָר/דִּשְׁוֹדִשְׁוֹן דְּשֹׁנִית/מִדְּשָׁנָת/דִּשְׁוֹנָת	דְּשָׁנָה/דִּשְׁוֹנָה	דְּשָׁנָה דְּשָׁנוֹת הַדְּשֵׁנוֹת	דִּשְׁוֹן דִּשְׁוֹנָת
רק"ב	הוועדה	רְקָבָת	מְרַקֵּב/מְרַקֵּבוֹ/רְקָבָתוֹ/ מְרַקָּבָה	הַרְקָבָה	הַרְקִיב
		אֶרְקָב	מְאֶרְקָב	אֶרְקָב	אֶרְקָב
		תְּרַקָּבָת/תְּרַקֵּב	מְתַרְקָב/תְּרַקָּב	תְּרַקָּב	תְּרַקָּב
הציבור	רְקָבוּבִית (משמש) רְקָבוּב	רְקָבָן	מְרַקֵּב	רְקָבוּב הַתְּרַקָּבוּבִית	רְקָבָב
	רְקָבָת			רְקִיב	רְקָב
	תְּרַקֵּב	תְּרַקֵּבָן	תְּרַקֵּבָן	הַתְּרַקֵּבוּת	תְּרַקָּב
	מְרַקָּב/מְרַקָּבָת	מְמַרְקָב/מְמַרְקָבָת	מְמַרְקָב	מְרַקֵּב	מְרַקָּב
	רְקָבוּבִית	רְקָבִינִית	רְקִיבָה	רְקִיבָה	
ירק"ב	הוועדה	יְרַקֵּבוּבִית/יְרַקָּבָת (ירק + רקב)	מִיְרַקָּב	יְרַקֵּב	יְרַקָּב
זב"ל	הציבור	זָבַל	זִיבוּלִית	הַזְבִּילָה	הַזְבִּיל
זבל + בלל שזבל	זבליל, זבלולית	זבליל, זבלולית	מזבלל/זבללן	זבלול	זבלל
	שְׁזַבְלָת	מְשִׁזְבַּל	שְׁזַבְלָת	שְׁזַבּוּל	שְׁזַבְלָת
דומן	הציבור	דָּמָן	מִדְּמָנָה/מִדְּמָן	הַדְּמָנָה	הַדְּמִין

עוד הצעות שהגיעו מן הציבור היו מן השורש מק"ק, מן השורש פר"ק, וכן הלחמים שונים.

ר' גדיש: לאישור המליאה מובאת בזאת רשימה מפוארת של קרוב לאלף מונחים, שעליהם שקדה במשך שנים הוועדה לאיכות הסביבה, המשותפת לאקדמיה ולמכון התקנים. אנשי המקצוע בוועדה לא יכלו להגיע היום, אבל נמצאת עמנו נציגתנו בוועדה הגב' זמלי. הרשימה נדונה בשתי ישיבות של ועדת המינוח המרכזית, וכל שנותר הוא למצוא חלופות עבריות לשלושה מונחים הקשורים זה בזה: קומפוסט, קומפוסטר וקומפוסטציה. מגוון ההצעות שלפניכם עלה גם מן הוועדה וגם מן הציבור – לאחר שפרסמנו באתר האקדמיה בקשה לציבור להגיב על הצעות הוועדה.

מ' בר-אשר: אני בעד ערוץ המגע הזה עם הציבור, אבל עוד צריך לקבוע לו נוהל מסודר. שוחחתי על כך גם עם המנכ"לית וגם עם האד' ברויאר, יו"ר הוועדה למילים בשימוש כללי, ובכוונתי להביא את הדרך הזאת של הפנייה לציבור לדיון במנהלה. בינתיים צריך לראות את ההצעות כולן כאילו עלו בוועדה מתוך דיוניה. ההעדפה לשורש דש"ן נבעה מהזילות שהורגשה בשורשים רק"ב ודמ"ן. עם זאת ההצעה דְשָׁנָת שקולה במשקל המילה פְסֻלָּת.

א' אבנר: מאחורי הצעות המיוחסות לציבור יכול לעמוד ציבור של שניים-שלושה אנשים שמצאו לנכון להיענות לפניית האקדמיה. הסתמכות על הלך רוח הציבור במקרים האלה היא בגדר טעות. יתרה מזו, הציבור לא עבר הכנה תאורטית מתאימה. אינני בא בטענות למציעים, אבל בחלק מהמקרים הצעות שהתקבלו מהציבור הפכו מילים לדו-משמעיות.

מ' בר-אשר: הכוונה המקורית הייתה לקבל את תגובות הציבור להצעות שעלו בדיוני הוועדה, לא לקבל הצעות חדשות מן הציבור.

ש' נאה (יו"ר ועדת המינוח המרכזית): הקונוטציות שיש לדוברי העברית לשורשים דמ"ן ודש"ן שונות. לכאורה השורש דמ"ן הוא המתאים ביותר משום שדָמַן במקרא הוא מעין דשן אורגני. ואולם ההקשר המקראי של המילה הוא תמיד של החרס וחורבן – גופות אנשים שאינן נקברות ונקרבות בשדה. דָשַׁן במקורו הוא שומן, אבל במובנו החדש המשמש בימינו הדשן נקשר לטיוב הקרקע והקונוטציה שלו חיובית. העיסוק בהפיכת זבל אורגני לדשן דורש השקעה לא מעטה, ודרוש שורש בעל קונוטציה חיובית. מסיבה זו השורש דש"ן נראה מתאים יותר. עם זאת כמשאל קטן שערכתי הופתעתי שהנשאלים לא נרתעו מן השורש דמ"ן. אולי ההקשר המקראי אינו חי בתודעתם, ואת המילה מְדַמְנָה הם הכירו רק מעיירת מגוריו הדמיונית של הר"ר דוליטל – "מדמנה בגיא השלולית" (Puddleby-on-the-Marsh).

א' שורצולד: השורש דש"ן טוב בעיני מבחינת משמעותו, אבל לדעתי יש כאן בעיה פונטית כלשהי: צורך העיצורים דְשָׁ בהצעה כגון מְדַשֵּׁן איננו נוח להגייה. מבחינה זו עדיף דָשַׁן מְדַשְׁנָת.

ט' בן־יהודה: פעם ביקשתי מקריינית ב"קול ישראל" להשתמש בחלופה העברית לסינגל – חדשיר, והיא סירבה משום שכמו שאמרה הגב' שורצולד, הגיית הרצף דָש הייתה לה קשה.

א' שורצולד: גם הפועל בפסוק "תְדַשָּׂא הארץ דשא עשב" וגו' קשה להגייה.

ר' גדיש: אבל עם מדשאה אנחנו מסתדרים. הקושי בדשונת נובע בעיקר מהיותה מילה חדשה.

ט' בן־יהודה: אנחנו רגילים למילה מדשאה ומסתדרים אתה, אבל גם בה אנו מתקשים בהגיית רצף ההגיים הבעייתי.

ע' אורנן: החומר המתקבל הוא חומר מצוין אבל איננו דָשֵׁן. המילה דומן מתאימה יותר.

א' פורת: אני בעד השורש דש"ן.

מ' בר־אשר: גם אני. נצביע תחילה על השורש שממנו תיגזרנה המילים: דש"ן או דמ"ן.

ה צ ב ע ה

בעד דש"ן – 15

בעד דמ"ן – 0

מ' בר־אשר: נבחר עתה בין דְשֶׁנֶת לְדָשֵׁן. רק אומר שהקושי בהגיית דשונת ייפתר אם השווא הנע ייהגה.

מ' זמלי: אני מבקשת להוסיף שצורת הרבים של דָשֵׁן – דְשֶׁנִּים – מזדהה עם צורת הרבים של דָשֵׁן. טשטוש ההבדל בין קומפוסט לדשן הוא חיסרון מפני שאחת ממטרות הקומפוסט היא לצמצם את השימוש בדשנים כימיים.

ה צ ב ע ה

בעד דְשֶׁנֶת – 9

בעד דָשֵׁן – 5

הוחלט: דְשֶׁנֶת (קומפוסט).

מ' בר־אשר: כעת עלינו להחליט כיצד ייקרא המתקן – מְדָשֵׁן, מְדְשֶׁנֶה או שם אחר משלל ההצעות שהועלו.

א' דותן: מה טיבו של המתקן הזה?

מ' זמלי: זהו מכל שמכניסים בו את כל הפסולת האורגנית הביתית. מוסיפים אליו חומר יבש – גזם עצים בעיקר. כך העירייה גם מפנה פחות אשפה ביתית למטמנות וגם אוספת פחות גזם. בשלב הראשון – יום-יומיים ראשונים – מתפרקים הסוכרים. בשלב השני, השלב התרמופילי, הטמפרטורה מוסיפה לעלות, ומדי פעם צריך להפוך את הפסולת ההולכת ומתפרקת כדי שכל חלקיה ייחשפו לטמפרטורה הגבוהה. אם זה נעשה בצורה נכונה, הפסולת לא אמורה להדיף ריח רע או למשוך זבובים ומזיקים אחרים.

בין שתי האפשרויות – מְדֻשֵׁן או מְדֻשָּׁנָה – אני מעדיפה את מדשן למכלים הרגילים. מדשנה תוכל לשמש למתקנים גדולים יותר, כמו ההבדל שנוצר בין מברג למברגה.

א' טל: באמת נדמה לי שבמשקל מְקַטְלָה מכשירים חקלאיים גדולים, כמו מחרשה ומקצרה. מדשן מתאים יותר למכל ממדשנה.

י' ברויאר: האם נשקלה הצורה מְדֻשָּׁנָה, הרי מדובר במתקן שבו תהליך הפירוק מתרחש?

מ' זמלי: כל עוד מדובר במכל, נראה לי שמשקל המקומות מתאים פחות.

ר' גדיש: אפשר לראות במכל הזה סוג של מכשיר.

ג' הראבן: מדשן יכול להישמע כמכשיר של רופא שיניים: מד־שן.

ה צ ב ע ה

בעד מְדֻשֵׁן – 11

בעד מְדֻשָּׁנָה – 1

בעד מְדֻשָּׁנָה – 1

הוחלט: מְדֻשֵׁן (קומפוסטר).

מ' בר־אשר: אני מבקש עתה לאשר בהצבעה את המילון למונחי איכות הסביבה כולו.

א' פורת: אני רוצה רק לשבח את העושים במלאכה. זהו מילון נהדר.

פה אחד אושר המילון למונחי איכות הסביבה.

[הערת העורך: בישיבה שכח בשנת תשע"ג (להלן, עמ' 118–119) אושר פרק נוסף למונחי הדברה, ובישיבה שלג בשנת תשע"ד (להלן, עמ' 169–170) אושרה רשימת השלמות הן למילון הן למונחי ההדברה.]

ה. מילים בשימוש כללי

הודעות הוועדה למילים בשימוש כללי

1. מְלָה מִתְהַפֶּכֶת וכיוצא בה (פלינדרום)

2. יֶצְגָן ('פרזנטור')

3. רְוּחַ לֶכֶּל (win-win situation)

4. הִתְרוֹעָעוֹת ('מינגלינג')

רקע

1. מְלָה מִתְהַפֶּכֶת וכיוצא בה (פלינדרום)

המונח נדון בישיבת המליאה שך (לעיל, עמ' 51–53), ולא נפלה בה הכרעה. ההצעות המובילות בהצבעה במליאה היו מְלָה מִתְהַפֶּכֶת וכיוצא בה וכן תְּהַפּוֹךְ או תְּהַפּוֹךְ. המונח הוחזר אפוא לוועדה והיא התבקשה להכריע בין ההצעות. הוועדה בחרה בהצעה לנקוט את שם התואר 'מתהפך': מילה מתהפכת, משפט מתהפך, מספר מתהפך וכדומה, על פי השימוש שנמצא אצל אלחריזי.

2. יֶצְגָן (פרזנטור)

פרזנטור הוא אדם המוביל מסע פרסום של גוף מסחרי. לתפקיד זה נבחרים לרוב ידוענים.

נעיר כי פרזנטור במשמעות זו משמש ככל הנראה רק בעברית. באנגלית ל־presenter משמעות רחבה יותר: מי שמציג משהו או מייצג משהו; 'מוביל מסע פרסום' הוא promotional model.

הצעת הוועדה: יֶצְגָן.

הצעות נוספות: יֶצוּגָן, יֶצְגָאי, מְצִיגָן, מְצִיגָן.

3. רְוּחַ לֶכֶּל (win-win situation)

המונח משמש בהקשרים נרחבים – מסחריים וחברתיים, והוא רווח מאוד בטקסטים עבריים בכתיב win win. מקור המונח בתורת המשחקים: הוא מציין תוצאה שבה יש רווח לכל המשתתפים. תוצאה כזו אפשרית במשחקים שבהם רווח של משתתף אחד אינו מחייב הפסד של האחר. מצב זה הוא היפוכן של התוצאות האפשריות במשחקי 'סכום אפס'.

המונח 'סכום אפס' או 'משחק סכום אפס' – zero sum game, zero sum – בא במילון למונחי הבנקאות ושוק ההון, תשס"ז (2006), ולכן סברה הוועדה שיש מקום שהאקדמיה תיתן מענה גם לצירוף win-win situation.

הצעת הוועדה: רווח לכול.

הצעות נוספות: רווח הדדי, זה נהנה וזה נהנה (בראשי תיבות נו"ן: נהנה ונהנה).

4. הִתְרוֹעָעוֹת ('מינגלינג')

המילה mingling מציינת ביסודה ערבוב והתמזגות, והיא רווחת מאוד בעת האחרונה

לציון מפגשים בין אנשים באירועים חברתיים מתוכננים שמטרתם ליצור קשרים בין הנוכחים ולפתוח להם הזדמנויות חדשות. בקשות לחלופה עברית חוזרות ונשנות מגיעות למזכירות המדעית במערכת הפניות. הצעת הוועדה: התרועעות. הצעות נוספות: השתלבות חברתית, התחברות, התחברות, התנדעות.

י' ברויאר (יו"ר הוועדה): להזכירכם בישיבה הקודמת גברו מילה מתהפכת ותהפוך על יתר ההצעות, אבל לא הושגה כינייהן הכרעה. בישיבת הוועדה לאחר המליאה העדיפה הוועדה את שם התואר **מתהפך** על פי תרגום של יהודה אלחריזי בחיבור "מחברת האותיות המתהפכות", ובו מתוארת חבורה המשתעשעת בהמצאת פלינדרומים, וכלשון המחבר: "וחשבנו לחבר מליצות מתהפכות". על שני הסעיפים האחרונים אומר רק שהתלבטנו מאוד אם בכלל לחפש ולהציע להם חלופות עבריות.

ת' כץ (מזכירת הוועדה): על חלופה למינגלינג נשאלנו במזכירות המדעית פעמים רבות, ונראה לי שחשוב לקבוע לה חלופה עברית.

א' אבנר: השורש יצ"ג מתאים לפרזנטור, אבל נראה לי שיש כאן בלבול כלשהו בין הפועל ל-represent to present. אולי ההצעות יצוגן או מציגן מתאימות יותר. לגבי פלינדרום, אינני חושב שלמילה נדירה כזאת צריך להמציא חלופה עברית.

מ' בר-אשר: בהצבעה בישיבה הקודמת הכריעה המליאה לטובת חלופה עברית. נותרה רק השאלה מה היא תהיה.

י' עופר: באנגלית המונח win-win situation מגדיר מצב. האם לא צריך את המילה מצב גם בעברית?

ר' גדיש: בהקשרים שמצאנו לזה תרגום לעברית לא היה כה צורך. מצאנו למשל רווח הדדי או רווח לכל המשתתפים.

א' דותן: בישיבה הקודמת תמכתי בהשארת פלינדרום בלעז. אבל אם קובעים לו חלופה עברית, מילה מתהפכת היא הצעה טובה מאוד ואני תומך בה. על יצגן נאמר בדברי הרקע שהוא מוביל מסע פרסום של גוף מסחרי. אם הוא מייצג את הגוף המסחרי, ההצעה טובה אבל ההגדרה אינה מדויקת.

מ' בר-אשר: אם תתקבל ההצעה תתוקן ההגדרה.

א' דותן: התרועעות היא מילה עברית יפה, אבל עניינה הוא 'הפיכה לרע'. האם היא מתאימה למינגלינג? אולי עדיפה התמזוגות?

ר' גדיש: עיקרו של המינגלינג הוא המגע הראשוני ויצירת קשרים.

מ' זמלי: כבר שמעתי גוזרים מן השם הלועזי את שם הפועל להתמנגל.

י' אליצור: למינגלינג מתאימה המילה התחככות. נדמה לי שאף שמעתי שימוש חי בה במשמעות הזאת.

ר' גדיש: נכון, בעבר השתמשו בה.

א' טל: האם זה מונח השייך לכלל הציבור?

מ' בר-אשר: גם אם הוא נחלת חלק מהציבור, שמענו שמספר הפונים בעניינו אינו מבוטל.

י' אליצור: רק אוסיף שאני בעד מילה מתהפכת משום שאין בה כל חידוש. לכן גם לא חשוב אם היא תשמש רק לעתים רחוקות.

י' ברויאר: לא אומר מה הייתה דעתי בוועדה, אבל בעקבות הדברים שנשמעו פה ייתכן שעדיף שלא תיקבע למינגלינג מילה עברית משתיקבע המילה התרועעות. יתרונה של התרועעות – שאיננה חדשה, אבל בזה גם חסרונה. עלה בלבי חשש שאם תתקבל התרועעות למינגלינג, שהיא התחברות שטחית, עלולה להתרוקן מתוכן המשמעות הרגילה והעמוקה יותר של התרועעות.

א' טל: אני שותף לחששך.

ג' הראבן: לא אשת עסקים אנוכי, ובכל זאת לא אגזים אם אומר שלפחות פעם בשבוע אני שומעת את השימוש במינגלינג ובנגזרותיה. לכן אני חושבת שצריך למצוא לה חלופה עברית, ואני בעד התרועעות. התחככות היא בחשובים ממך, ובמינגלינג יוצרים קשרים עם שווים לך.

ר' אלמגור-רמון: כשיצאתי משיבת הוועדה שבה הוחלט להמליץ על התרועעות, חשבתי שזאת הצעה טובה. אולם אז בדקתי את סיכויי התקבלותה בקרב עיתונאים, ונראה לי שסיכוייה קלושים. להתרועעות מובן חיובי ואילו למינגלינג שלילי. לעומתה התחככות משמשת וסיכוייה טובים. הבעיה היא שכפי שאמרה הגב' הראבן, היא משמשת להתערות עם חשובים ממך.

מ' בר-אשר: למה נדחתה ההצעה התחבררות?

ת' כץ: היא לא כל כך נדונה משום שההצעה התרועעות נשאה חן בעיני חברי הוועדה.

ע' אורנן: אין צורך לקבוע מילה אחת. לפונים לאקדמיה אפשר להציע כמה אפשרויות בעברית, כמו התרועעות והתוודעות. הן אינן זקוקות לאישורנו.

ח' כהן: אני מסכים עם האד' אורנן ומציע להסיר את שאלת מינגלינג מסדר היום. המזכירות המדעית תוכל להשיב לפונים כראות עיניה.

י' ברויאר: קורה שדוברי העברית מתייחסים ברצינות רבה מדיי למילים שבארצות דוברות אנגלית נחשבות לסלנג. נראה לי שלמילה מינגלינג כדאי שנתייחס כמילת סלנג, ודינו של סלנג שאיננו מתערבים בו.

מ' בר־אשר: אני מסכים עם המצדדים בהסרת השאלה מסדר היום.

א' פורת: בכל זאת אני חושב שכדאי שנצביע על כך.

מ' בר־אשר: בסדר. נצביע על כל המילים כסדרן.

ה צ ב ע ה

בעד מְלָה מְתֵהפֶכֶת וכיוצא בה – 15
הוחלט: מְלָה מְתֵהפֶכֶת (פלינדרום), וכיוצא בה מְשַׁפֵּט מְתֵהפֶךְ, מְסַפֵּר מְתֵהפֶךְ.

בעד יֶצְגָן – 10

נגד – 3

הוחלט: יֶצְגָן (פרזנטור).

בעד רֶוּחַ לְכָל – רוב גדול

הוחלט: רֶוּחַ לְכָל (win-win situation).

בעד לא לקבוע למינגלינג חלופה עברית – 12

מ' בר־אשר: שאלת מינגלינג הוסרה מסדר היום, ובזאת ננעלת הישיבה.